

Nr 18.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående befrielse för chauffören A. R. Andersson och stationskarlen J. A. Johansson från skyldighet att till statens järnvägar gälda vissa ersättningsbelopp; given Stockholms slott den 3 januari 1934.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Henning Leo.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1934.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDEŃ, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Departementschefen, statsrådet Leo anför:

1:o.

Å den av statens järnvägar drivna omnibuslinjen Dingle—Gravarne inträffade den 8 februari 1930, att antalet passagerare i den omnibus, som på morgonen utgått från Gravarne, blev så stort, att föraren fann sig böra genom telefon till Dingle begära utsändande av en extra omnibus att möta den ordinarie omnibussen för upptagande av de passagerare, som icke kunde erhålla plats i densamma. I anledning härav beordrades chauffören Axel Rudolf Andersson att med en extra omnibus köra den ordinarie omnibussen till mötes. Denna senare hade stannat vid Berfendals hållplats för att invänta den från Dingle begärda extra bussen.

Bihang till riksdagens protokoll 1934. 1 saml. Nr 18—20.

1678 33

Vid annalkandet till Berfendal hade Andersson så hög fart på den av honom förda bussen, att den, då den skulle bromsas in, började sladda å den hala, med snö belagda vägbanan. Detta hade till följd, att den ordinarie bussen blev påkörd samt att en av dess passagerare, tivoliägaren Svante Johansson, vilken befann sig ute på vägen, blev träffad och våldsamast kastad emot hållplatskuren, därvid han ådrog sig synnerligen svåra skador. Härjämte uppkommo en del skador såväl å den ordinarie som å den extra bussen.

Vederbörande landsfiskal ställde härefter Andersson under åtal vid Sunnervikens domsagas häradsrätt samt yrkade ansvar å honom, för det han vid ifrågavarande tillfälle icke iakttagit all den omsorg och varsamhet, som till förekommande av olycksfall betingats av omständigheterna, samt därigenom orsakat den inträffade olyckan. Härjämte instämde tivoliägaren Johansson såväl Andersson som Kungl. Maj:t och kronan till förenämnda häradsrätt med yrkande om förpliktande för dem att en för båda och båda för en till honom utgiva ersättning för de honom åsamkade skadorna.

Målen företogos av *häradsrätten* till gemensam handläggning.

Häradsrätten utlät sig i utslag den 11 juni 1930, att Andersson visserligen icke kunde anses ha gjort sig skyldig till grov vårdslöshet, men att han likväl, särskilt med hänsyn till det vid tillfället rådande halvdunklet och vägbanans beskaffenhet, framfört den av honom körda omnibussen med alltför hög hastighet, så att den icke i tid kunnat stoppas, samt därigenom icke vid sin körning iakttagit all den omsorg och varsamhet, som till förekommande av olycksfall betingats av omständigheterna. I anledning härav dömde häradsrätten Andersson jämlikt vägtrafikstadgan för vad han sålunda låtit komma sig till last att böta 100 kronor till kronan samt förpliktade honom ävensom Kungl. Maj:t och kronan såsom ägare av den av Andersson förda omnibussen, en för båda och båda för en, att till Johansson i skadestånd utgiva för sveda och värk samt lyte 5,000 kronor, för vid olyckstillfället förstörda kläder 200 kronor och för Johanssons hustrus resor till sjukhuset 75 kronor samt för förlorad arbetsförtjänst en årlig livränta å 2,000 kronor att utgå från den 8 februari 1930 under Johanssons återstående livstid och utbetalas i förskott för kalendermånad.

Härjämte förklarade häradsrätten, att vad Kungl. Maj:t och kronan kunde på grund av utslaget få utgiva till Johansson ävensom kostnaden för Johanssons forslande till sjukhus skulle Kungl. Maj:t och kronan, i den mån summan överstege 20,000 kronor, äga att söka åter av Andersson.

Vidare förpliktade häradsrätten Andersson att såsom ersättning för kostnaderna för reparation och transport av de skadade omnibusarna till Kungl. Maj:t och kronan utgiva 1,774 kronor 41 öre.

Göta hovrätt, dit Johansson fullföljde talan, gjorde genom utslag den 2 januari 1931 icke annan ändring i häradsrättens utslag än att livräntan till Johansson bestämdes till 2,400 kronor för år samt Kungl. Maj:t och kronan förpliktades att ersätta Johansson de kostnader, han fått eller kunde komma att få vidkännas för skälig läkar- och sjukhusvård i anledning av olycksfallet. Hovrättens utslag vann laga kraft.

I skadestånd beträffande Johansson, vilken avlidit den 6 september 1932, har järnvägsstyrelsen fått utgiva:

för sveda och värk samt lyte.....	kr.	5,000: —
» förstörda kläder	»	200: —
» Johanssons transporterande till sjukhus	»	18: —
» sjukhusvård åt Johansson	»	1,137: 42
» Johanssons hustrus resor till sjukhus	»	75: —
i livränta	»	6,342: 80
		<hr/>
	Summa kronor	12,773: 22

Då nyssnämnda, av järnvägsstyrelsen utgivna belopp icke uppgå till 20,000 kronor och då Andersson icke ansetts vid det ifrågavarande tillfället hava gjort sig skyldig till grov vårdslöshet, har styrelsen, enligt kungörelsen den 26 september 1929 angående eftergivande i vissa fall av statens regressrätt mot förare av staten tillhörigt motorfordon, denna kungörelse sammanställd med stadgandena i 11 och 20 §§ i lagen om trafikförsäkring å motorfordon den 10 maj 1929, jämförda med 25 § i lagen om försäkringsavtal den 8 april 1927, icke någon regressfordran mot Andersson.

Såsom i det föregående angivits har Andersson emellertid omedelbart förpliktats att till Kungl. Maj:t och kronan utgiva ersättning för kostnaderna för reparation av de skadade omnibusarna med 1,774 kronor 41 öre.

Under hänvisning härtill har *Andersson* i en till järnvägsstyrelsen ingiven skrift — under åberopande av att han saknade varje möjlighet att gälda det utdömda beloppet samt att hans skuld till olyckan hade sin grund i tjänstenit, nämligen hans iver att så skyndsamt som möjligt komma fram till Berfendal samt därigenom förekomma de väntande passagerarnas för sena ankomst till Dingle — anhållit, att styrelsen ville hos Kungl. Maj:t utverka efterskänkande av Kungl. Maj:ts fordran hos honom enligt häradsrättens förenämnda utslag.

Med anmälan av vad sålunda förekommit har *järnvägsstyrelsen* i skrivelse den 12 maj 1933 anfört följande:

Andersson, som är född den 4 oktober 1903, blev den 8 maj 1928 antagen såsom omnibusförare vid statens järnvägar. Denna hans anställning upphörde den 25 juli 1930. Under tiden för sin anställning vid statens järnvägar har Andersson gjort sig känd för ordentlig körning.

I fråga om Anderssons ekonomiska förhållanden har landsfiskalen i Sotenäs distrikt meddelat, att Andersson, som numera är bosatt i Hunnebostrand, under hösten 1930 övertagit en automobiltrafikrättighet därstädes. Han innehade en personautomobil, vilken vore köpt på avbetalning. Automobilens hade ett värde av 2,000 à 3,000 kronor och å avbetalningskontraktet återstode ett oguldet belopp av 1,000 kronor. Andersson häftade fortfarande i skuld för övertagandet av trafikrättigheten. Hans inkomster av automobiltrafiken vore ringa och överstege icke vad som skäligen kunde beräknas åtgå till hans levnadskostnader. Han vore för år 1932 taxerad för inkomst av rörelse till ett belopp av 1,560 kronor. Såvitt landsfiskalen kunnat finna ägde Andersson ej annan utmättningsbar egendom än sin rätt på grund av avbetalningskontraktet rörande bilen, d. v. s. rätten att mot erläggande av resterande köpeskilling bliva ägare till bilen. Denna rätt borde ju, har landsfiskalen anfört, hava ett värde, motsvarande skillnaden mellan bilens värde och den resterande köpeskillingen. Det hade emellertid visat sig, att en dylik rätt i regel vore svårsåld och vid en exekutiv försäljning torde den icke betinga tillnärmelsevis så högt belopp.

Några anmärkningar mot Anderssons skötsamhet och redbarhet hade icke kommit till landsfiskalens kännedom.

Ordföranden i municipalnämnden i Hunnebostrand har uppgivit, att inkomsterna av automobilkörningar å platsen vore ringa; och det förefölle därför vara svårt för en trafikchaufför med automobil på avbetalning att kunna intjäna tillräckligt till sitt uppehälle. Andersson vore skötsam och redbar och hade icke varit myndigheterna till någon last.

Järnvägsstyrelsen har vidare såsom sin mening uttalat, att det icke torde förefinnas någon egentlig utsikt, att Kungl. Maj:t och kronan framdeles skall kunna utfå sin ifrågavarande fordran hos Andersson. Vid sådant förhållande och då Anderssons vållande till den inträffade olyckan väsentligen torde hava haft sin grund i tjänstenit från Anderssons sida, har styrelsen, under framhållande att riksdagen i ett flertal liknande fall medgivit efterskänkande av statens fordringsanspråk, hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att Kungl. Maj:ts och kronans förenämnda fordran hos Andersson finge efterskännas samt ur statens järnvägars räkenskaper avskrivas.

I utlåtande den 21 juli 1933 har *statskontoret* anfört:

De rörande chauffören Anderssons ekonomiska förhållanden införskaffade uppgifterna synas statskontoret giva vid handen, att utsikterna att av honom kunna utfå det belopp, varmed han häftar i skuld till statens järnvägar, äro synnerligen små. Med hänsyn härtill och då, såsom järnvägsstyrelsen anger, Anderssons vållande till ifrågavarande olyckshändelse väsentligen synes hava haft sin grund i tjänstenit från Anderssons sida, anser sig statskontoret — under erinran tillika, att liknande efterskänkande tidigare i åtskilliga fall ägt rum (jfr prop. nr 82 till 1927 års riksdag, sid. 5) — kunna tillstyrka bifall till järnvägsstyrelsens förevarande framställning.

Med hänsyn till de ringa utsikterna att någonsin utfå statens fordran hos Andersson och i betraktande av vad järnvägsstyrelsen i övrigt anfört vill jag tillstyrka, att Andersson befrias från skyldighet att gälda det honom ådömda ersättningsbeloppet, 1,774 kronor 41 öre.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att chauffören Axel Rudolf Andersson må befrias från honom jämlikt Sunnervikens domsagas häradsrätts utslag den 11 juni 1930 åliggande skyldighet att till Kungl. Maj:t och kronan utgiva ersättning med ettusensjuhundrasjuttiofyra kronor 41 öre; samt

att ifrågavarande fordran hos Andersson må ur statens järnvägars räkenskaper avskrivas.

2:o.

Den 18 november 1930 tjänstgjorde stationskarlen nr 1318 John Arvid Johansson såsom vägvakt vid en å Kruthusgatan i Göteborg mellan Göteborgs centralstation och Olskrokens järnvägsstation belägen järnvägsövergång. Johansson, som härvid hade till huvudsakligt åliggande att i god tid före tågs och lokomotivs passerande av övergången fälla därstädes befintliga

bommar, underlät att före ankomsten av ett från Olskrokens station mot centralstationen framfört persontåg fälla bommarna med påföljd att en av chauffören G. H. W. Börjesson vid tillfället å gatan över järnvägsspåren framförd lastautomobil påkördes av tåget. Genom påkörningen förstördes automobilen och därå befintligt gods, varjämte Börjesson erhöi, förutom andra kroppsskador, så svåra skador å vänstra handen och vänstra underarmen, att armen sedermera måste amputeras. Automobilens, som efter påkörningen släpades med av lokomotivet, törnade därunder emot en å platsen befintlig, statens järnvägar tillhörig semafor med påföljd att semaforen avbröts och föll mot en av ledningarna för den elektriska tågdriften å västra stambanan, så att ledningstråden avbrändes samt hinder i tågdriften uppstod.

Johansson ställdes sedermera under åtal vid Göteborgs rådhusrätt med yrkande om ansvar å honom för det han ouppsåtligen genom försummelse varit vållande till skada å statens järnvägars egendom och fara för järnvägstrafiken samt svår kroppsskada och skada å enskild egendom. *Rådhusrätten* utlät sig i utslag den 12 maj 1931:

På grund av vad i målet förekommit och då Johansson genom berörda underlåtenhet ouppsåtligen genom försummelse i tjänsten varit vållande till den inträffade skadan ävensom till att fara uppstått för begagnande av järnvägen, prövade rådhusrätten, som fann omständigheterna i målet vara för Johansson mildrande, lagligt döma Johansson att för vad han sålunda låtit komma sig till last böta 500 kronor till kronan. Dock förordnade rådhusrätten, jämlikt lagen den 28 juni 1918 angående villkorlig straffdom, att med det Johansson sålunda ådömda straffet skulle anstå och att på villkor, som i samma lag angåves, skulle bero, huruvida straffet skulle gå i verkställighet. Johansson förpliktades att till statens järnvägar utgiva skadestånd med i sådant avseende fordrade 3,277 kronor 50 öre, vilket belopp statens järnvägar nödgats utgiva till ägaren av den vid kollisionen skadade lastautomobilen, ävensom ersätta poliskammaren i Göteborg med 15 kronor för anskaffande av läkarutlåtande angående chauffören Börjesson. Johansson skulle dessutom dels återgälda statsverket vad som visades vara på grund av rättens beslut i målet av allmänna medel utgivet till på åklagarens begäran i målet hörda vittnen i ersättning för deras inställelse och dels gottgöra Börjesson för dennes inställelser vid rätten med 100 kronor.

Rådhusrättens utslag har lämnats utan ändring såväl av *Göta hovrätt* (utslag den 30 juli 1931) som av *Kungl. Maj:t* (utslag den 27 mars 1933).

I en till järnvägsstyrelsen ingiven skrift har *stationskarlen Johansson* hemställt, att järnvägsstyrelsen ville vidtaga åtgärder i syfte att han måtte befrias från såväl den honom genom berörda utslag åliggande skyldigheten att utgiva ersättning till statens järnvägar med omförmälda belopp, 3,277 kronor 50 öre, som ock den ersättningskyldighet, han i övrigt på grund av ifrågavarande olyckshändelse kunde anses hava gentemot statens järnvägar.

Till stöd härför har Johansson med åberopande av bifogat intyg från vederbörande fattigvårdsmyndighet anført, att han icke förfogade över andra tillgångar än dem, som inflöte av hans anställning som stationskarl, samt att han sålunda vore urståndsatt att fullgöra ifrågavarande betalningsskyldighet till statens järnvägar. Icke heller föreläge några utsikter att han

framdeles skulle komma i sådan ekonomisk ställning, att möjlighet härtill skulle kunna inträda. Under dylika förhållanden skulle ett kvarstående av statens järnvägars fordran mot Johansson komma att utgöra en ständig påminnelse om den av honom ouppsatligt vållade olyckshändelsen och innebära ett allvarligt hinder för honom i hans omsorger om sig och de sina.

Distriktschefen i andra distriktet har meddelat, att Johanssons avlöning, efter avdrag av pensionsavgift, för närvarande utginge med 281 kronor 75 öre i månaden. Då Johansson, som vore gift och hade två minderåriga barn, saknade utsikt att kunna fullgöra omförmälda betalningsskyldighet till statens järnvägar och då han beträffande sin tjänstgöring, bortsett från den vid kollisionstillfället visade försumligheten, erhållit goda vitsord för sköt-samhet och ordentlighet, tillstyrkte distriktschefen ansökningen.

Med skrivelse den 8 november 1933 har *järnvägsstyrelsen* till Kungl. Maj:t överlämnat berörda ansökning jämte till ärendet hörande handlingar.

Beträffande statens järnvägars ersättningsanspråk på Johansson framgår följande.

Den statens järnvägar i målet tillerkända ersättningen, 3,277 kronor 50 öre, avser, som förut nämnts, gottgörelse för vad statens järnvägar nödgats betala ägaren av den vid kollisionen skadade lastautomobilen.

Till den vid olyckan skadade chauffören Börjesson har järnvägsstyrelsen hittills utgivit dels 3,425 kronor 14 öre som ersättning för sveda och värk, förstörda kläder, lyte och mistad arbetsförtjänst för tiden 19 november 1930—31 oktober 1931, dels ock 100 kronor 88 öre per månad för tiden efter den 31 oktober 1931, vilken ersättning styrelsen bestämt skola utgå tills vidare såsom ersättning för mistad arbetsförtjänst.

Häruöver hava statens järnvägar i anledning av Börjessons vid olyckan ådragna skador utgivit till ömsesidiga olycksfallsförsäkringsbolaget Land och Sjö, varest Börjesson varit försäkrad mot olycksfall i arbete, engångsbelopp för sjukvård m. m. med tillhoppa 1,540 kronor 27 öre, varjämte styrelsen förbundit sig att gottgöra bolaget dess kostnader för Börjesson från och med den 1 augusti 1931 tills vidare till och med den 30 september 1938 tillerkänd årlig livränta av 1,333 kronor 34 öre.

Statens järnvägars fordran å Johansson vid utgången av år 1933 uppgick sålunda till:

	Kronor
utdömd ersättning för en förstörd lastautomobil m. m.	3,277: 50
engångsersättning till Börjesson	3,425: 14
månatlig ersättning till Börjesson för tiden $\frac{1}{11}$ 1931— $\frac{31}{12}$ 1933...	2,622: 88
engångsersättning till olycksfallsförsäkringsbolaget Land och Sjö	1,540: 27
ersättning till olycksfallsförsäkringsbolaget Land och Sjö för ut-	
betald livränta för tiden $\frac{1}{8}$ 1931— $\frac{31}{12}$ 1933	3,222: 29
Summa kronor	14,088: 08

Enligt vad handlingarna utvisa, är Johansson född den 22 augusti 1897 och sedan den 1 januari 1920 ordinarie stationskarl vid statens järnvägar.

Då av handlingarna i ärendet framginge, att statens järnvägars ersättningsfordringar å Johansson praktiskt sett vore värdelösa, och då Johansson enligt distriktschefens vitsord, fränsett här ifrågavarande försummelse, visat sig skötsam i tjänsten samt ett kvarstående av ersättningskyldigheten av naturliga skäl måste verka nedtryckande på Johansson, har järnvägs-

styrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t ville till riksdagen göra framställning om dess medgivande, i likhet med vad i åtskilliga tidigare liknande fall lämnats, att statsverkets här omförmälda ersättningsanspråk finge efterskänkas och fordringarna avföras ur statens järnvägars räkenskaper.

Statskontoret har i utlåtande den 8 december 1933 framhållit, att för mildrande omständigheter syntes föreligga och att utsikter knappast torde förefinnas att av Johansson utfå det belopp, varmed han häftade i skuld till statens järnvägar, samt på grund härav och under erinran tillika, att liknande efterskänkande tidigare i åtskilliga fall ägt rum, tillstyrkt bifall till ansökningen, på sätt järnvägsstyrelsen hemställt.

Såväl på grund av vad som upplysts om Johanssons ekonomiska ställning, vilket gör det antagligt, att ett fasthållande vid statens fordran å honom skulle vara ändamålslost, som med hänsyn till att, såsom av rådhusrättens utslag framgår, omständigheterna vid olyckstillfället varit för Johansson mildrande, finner jag mig böra tillstyrka, att statens järnvägars ersättningsanspråk på Johansson med anledning av berörda kollisionsolycka må efterskänkas.

Departements-
chefen.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att stationskarlen vid statens järnvägar John Arvid Johansson må befrias från den ersättningsskyldighet till statens järnvägar, som åvilar honom på grund av omförmälda, den 18 november 1930 inträffade kollisionsolycka i Göteborg, samt

att statens järnvägars av nämnda anledning uppkomna fordran hos Johansson må ur statens järnvägars räkenskaper avskrivas.

Till vad departementschefen under punkterna 1:o och 2:o hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

A. C. F. v. Krusenstierna.

